

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

«До захисту допущено»

Завідувач кафедри

_____ Ігор Рекуненко
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

_____ 2023 р

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Державна служба»

на тему: Особливості діяльності органів соціального захисту
населення (на прикладі Управління соціального захисту
населення Сумської РДА)

Здобувачки групи ДС.мз-21

Панасенко Тетяни Іванівни

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

ТЕТЯНА Панасенко
(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник

к.е.н., доцент Павленко О.О.

Суми – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Сумський державний університет
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ Ігор Рекуненко
(підпис) (Ім'я та ПРИЗВИЩЕ)

_____ 2023 р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

на здобуття освітнього ступеня магістр
зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
освітньо-професійної програми «Державна служба»

Здобувачки групи ДС.мз-21

Панасенко Тетяни Іванівни

1. Тема роботи «Особливості діяльності органів соціального захисту населення (на прикладі Управління соціального захисту населення Сумської РДА)», затверджена наказом № 1387-VI від від 01.12.2023 року
2. Термін подання здобувачем закінченої роботи 07.12.2023 р.
3. Мета кваліфікаційної роботи: визначити особливості діяльності органу соціального захисту населення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (на прикладі УСЗН Сумської РДА).
4. Об'єкт дослідження: взаємодія суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (на прикладі УСЗН Сумської РДА).
5. Предмет дослідження: особливості діяльності суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

6. Кваліфікаційна робота виконується на підставі існуючих нормативно-правових документів, Законів України, постанов та наказів, статей, наукових видань, власної аналітики автора.

7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ	05.11.2023 р.
II	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УСЗН СУМСЬКОЇ РДА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	15.11.2023 р.
III	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ З ПИТАНЬ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	24.11.2023 р.

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи:

У розділі 1 студент повинен визначити основні засади законодавчого регулювання в Україні питання запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

У розділі 2 студент повинен визначити особливості діяльності УСЗН Сумської РДА у частині координації та взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

У розділі 3 студент повинен визначити особливості діяльності відповідального підрозділу (відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг) у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада керівника/консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			

2			
3			

9. Дата видачі завдання 22.09.2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи к.е.н., доцент Павленко О.О.

Завдання до виконання одержав Панасенко Т.І.

АНОТАЦІЯ

Структура та обсяг роботи: кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 36 найменувань. Загальний обсяг роботи – 42 сторінки, з яких список використаних джерел – 4 сторінки.

Актуальність. Питання домашнього насильства є надзвичайно актуальним, особливо в умовах воєнного стану. Цю проблему зазвичай прийнято замовчувати, не виносити на загальне відома, потерпілим особам важко відкриватися та говорити про свої домашні негаразди. Але саме цьому це питання і є актуальним, щоб про нього говорити, щоб потерпілі могли вільно звернутися за допомогою і не боялися осуду суспільства.

Метою роботи є: визначити особливості діяльності органу соціального захисту населення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (на прикладі УСЗН Сумської РДА).

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи:

У розділі 1 студент повинен визначити основні засади законодавчого регулювання в Україні питання запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

У розділі 2 студент повинен визначити особливості діяльності УСЗН Сумської РДА у частині координації та взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

У розділі 3 студент повинен визначити особливості діяльності відповідального підрозділу (відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг) у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Предмет дослідження: особливості діяльності суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі.

Об'єкт дослідження: взаємодія суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (на прикладі УСЗН Сумської РДА).

Методи дослідження: систематизація, узагальнення, порівняння.

Наукова новизна: досліджено механізм взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству.

Ключові слова: сфера запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі; механізм взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, мобільна бригада, Конвенція, постраждала особа, УСЗН Сумської РДА, Координаційна рада.

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

1.1 Законодавче регулювання питання домашнього насильства в Україні

1.2 Ратифікація Україною Стамбульської конвенції як важливий етап законодавчого регулювання питання домашнього насильства

1.3 Ситуація в Україні щодо запобігання та протидії домашнього насильства

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УСЗН СУМСЬКОЇ РДА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

2.1 Координація діяльності у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

2.2 Особливості взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ 3 ПИТАНЬ СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

3.1 Стан виконання заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

3.2 Забезпечення проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Конвенція - Конвенція Ради Європи про запобігання насильству проти жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, або Стамбульська конвенція;

УСЗН Сумської РДА – управління соціального захисту населення Сумської районної державної адміністрації;

Постанову №658 - постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»;

Координаційна рада - Районна координаційна рада з питань сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми;

Мобільна бригада - мобільна бригада соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;

Постраждала особа – особа, яка постраждала від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;

Мінсоцполітики – Міністерство соціальної політики України;

Сфера домашнього насильства – сфера запобігання та протидії домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі;

Особи у сжю – особи, які перебувають у складних життєвих обставинах;

Взаємодія суб'єктів – взаємодія суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

Акція – Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства».

ВСТУП

Домашнє насильство - це не тільки завдані побої та фізичний вплив. До нього відносяться багато форм насильницької поведінки. Проте в усіх цих формах є спільні характеристики: прагнення контролю та влади над іншою особою, відсутність до неї поваги та намагання керувати її або його рішеннями чи діями.

Основними видами домашнього насильства, згідно законодавчої бази України у цій сфері є насильство сексуального, фізичного, психологічного та економічного характеру, що вчиняється у сім'ях чи в межах спільного місця проживання осіб, а також погрози та залякування щодо вчинення таких дій. Також насильством у цьому випадку може визначатися дія чи бездіяльність стосовно іншої особи.

Домашнє насильство може бути скоєне відносно дружини, чоловіка чи дитини, також може бути і відносно інших родичів – бабусі, дідуся, двоюрідного брата чи сестри, одного з колишнього подружжя, наречених, прийомних батьків та опікунів, а також осіб, які спільно проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі тощо.

Утім у жодному з цих випадків насильство не є тільки сімейною справою чи особливостями сімейних відносин чи спілкування. Таким протиправним діям немає виправдання, про них не можна мовчати, їх не можна замовчувати.

Постраждалі від насильства не мають залишатися наодинці зі своєю проблемою. Протидія насильству та допомога постраждалим особам має бути пріоритетом для держави.

Насильство може розпочатися з непомітних кроків та сховатися у дрібницях. Спершу це може викликати відчуття дискомфорту чи занепокоєння, але з часом стає нестерпним і небезпечним. Воно може замовчуватися потерпілою та ігноруватися суспільством, і незалежно від віку, статі, соціального

походження, кольору шкіри – може спіткати кожного. Попри спроби його замаскувати чи приховати, насильство не може бути виправданим.

РОЗДІЛ 1. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

1.1 Законодавче регулювання питання домашнього насильства в Україні

Питання законодавчого регулювання у сфері домашнього насильства надзвичайно актуальне, особливо в умовах сьогодення.

Протягом останніх років в Україні було прийнято багато важливих нормативно-правових актів, що дало змогу створити фундамент для створення чіткої системи запобігання та протидії у сфері домашнього насильства. Це вдалося завдяки ефективній та злагодженій співпраці державних органів, громадських організацій та міжнародних інституцій.

Основним законодавчим актом, прийнятим з цього питання є Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Ним визначаються напрями реалізації державної політики у сфері домашнього насильства, які спрямовуються на захист постраждалих осіб[1].

Безпосередньо цим законом визначаються поняття та зміст основних видів домашнього насильства: психологічного, фізичного, економічного та сексуального, суть яких представлена на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 Види домашнього насильства

Також було прийнято Закон України від 06.12.2017 № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами», яким передбачається ряд доповнень та змін щодо покарань за вчинення насильницьких дій та пояснення суті деяких видів насильства.

10 жовтня 2018 року схвалено Концепцію державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, метою якої є розширення та розбудова системи запобігання та протидії насильству у сім'ях, відповідно до міжнародних стандартів та законодавства України в умовах децентралізації та виявлення дієвих методів і засобів для зменшення масштабу такого явища[7].

Прийнято Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII «Про соціальні послуги», постанову Кабінету Міністрів України від 01.06.2020 №587 «Про організацію надання соціальних послуг», якими передбачається організація надання соціальних послуг та проведення оцінки потреб особам у сж, у тому числі особам, які постраждалим особам від домашнього насильства (далі – постраждалі особи)[3,4].

Внесені зміни до Законів України «Про охорону дитинства», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про безоплатну правову допомогу», «Про судовий збір», «Про Національну поліцію».

З метою практичної реалізації норм законодавства у сфері домашнього насильства затверджено постанову Кабінету Міністрів України від 22.08.2018 № 658 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» (далі - постанову №658).

Цим Порядком передбачено механізм взаємодій суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (далі – механізм взаємодії), який спрямовується на визначення комплексного підходу до подолання насильства та реалізації прав та інтересів постраждалих осіб шляхом ефективного реагування на виявлені факти насильства, надання дієвої допомоги постраждалим, забезпечення відшкодування завданої шкоди та притягнення кривдника до відповідальності, передбаченої чинним законодавством[8].

Також було затверджено типові положення про спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб, а саме:

- про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова від 22.08.2018 №654);
- про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова від 22.08.2018 № 655);
- про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова від 21.08.2019 №824);
- про спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (постанова від 21.08.2019 №824).

Типові положення визначають особливості утворення спеціалізованих служб, основні напрями та принципи їх діяльності з метою проведення оцінки потреб та надання допомоги постраждалим особам.

Також наказом Мінсоцполітики від 11.12.2018 №1852 було затверджено Положення про Державну установу «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей».

Кол-центр є неприбутковою державною бюджетною установою. Робота кол-центру забезпечує належне реагування на звернення громадян щодо фактів домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей та фактів торгівлі людьми[12].

Для суб'єктів взаємодії також було затверджено нормативно-правові акти для забезпечення практичної реалізації цього питання.

Зокрема, було затверджено наказ Міністерства охорони здоров'я від 01.02.2019 №278 «Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги». Основними пунктами наказу є Порядок проведення медичного обстеження постраждалих осіб та документування його результатів та Порядок надання медичної допомоги постраждалим особам.

Для учасників освітнього процесу Міністерством освіти та науки розроблено методичні рекомендації у сфері домашнього насильства щодо особливостей виявлення та реагування на такі факти, можливостей взаємодії педагогічних працівників у цьому напрямку з іншими установами, органами та службами.

Було затверджено наказ Міністерства освіти та науки України від 22.05.2018 №509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України».

Соціальні педагоги та практичні психологи надають дітям, постраждалим від домашнього насильства та дітям-кривдникам, які скоюють домашнє насильство послуги та працюють з усіма учасниками освітнього процесу, а саме із здобувачами освіти, батьками або особами, що їх замінюють та надавачами освіти[14].

Міністерством внутрішніх справ розроблено та затверджено ряд нормативно-правових актів з метою належного реагування на звернення щодо скоєння домашнього насильства, протидії цьому явищу та притягнення кривдників до відповідальності, зокрема:

- наказ від 01.08.2018 №654 «Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника».

Цим Порядком передбачено процедуру винесення термінового заборонного припису стосовно кривдника уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України та форму бланку для нього[15].

- наказ від 25.02.2019 №124 «Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України».

Цей Порядок визначає процедуру уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку кривдника з метою недопущення повторного вчинення домашнього насильства, забезпечення контролю за дотриманням кривдником тимчасових обмежень його прав та виконанням обов'язків, покладених на нього у зв'язку зі скоєнням домашнього насильства[16].

Затверджено спільний наказ Міністерства внутрішніх справ та Мінсоцполітики від 13.03.2019 №369/180 «Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства». З метою визначення ефективних заходів та методів реагування, направлених на

припинення чи подолання насильства, попередження його повторних випадків. Порядком визначено процедуру проведення оцінки вірогідності продовження чи повторного скоєння домашнього насильства, умови коли настають тяжкі або особливо тяжкі наслідки вчинення насильства, а також смерті постраждалої особи.

Процедуру оцінки ризиків скоєння домашнього насильства проводить поліцейський уповноваженого підрозділу поліції[17].

З метою запобігання повторюваності випадків домашнього насильства та безпосередньої роботи з кривдником та потерпілою розроблено нормативно правові акти:

- Затверджено наказ Мінсоцполітики від 01.10.2018 №1434 «Про затвердження Типової програми для кривдників»,

Цією програмою, за результатами оцінки ризиків, передбачено комплекс заходів, які спрямовуються на зміну негативної, агресивної поведінки особи, яка скоює насильство, формування у неї відносин з неагресивною моделлю поведінки, відповідального ставлення за власні дії, вчинки, виконання батьківських обов'язків[18].

- Затверджено наказ Мінсоцполітики від 13.10.2021 №587 «Про затвердження Типової програми для постраждалих осіб».

Цією програмою передбачено формування у постраждалої особи здатності захищати себе, свої права, власну гідність у відносинах, визначено комплекс заходів, спрямованих на позбавлення від емоційної залежності, невпевненості у собі тощо[19].

Постановою Кабінету Міністрів України від 20.03.2019 №234 було затверджено Порядок формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, який дозволить ефективно здійснювати заходи та координувати роботу у сфері домашнього насильства усім суб'єктам взаємодії.[20].

1.2 Ратифікація Україною Стамбульської конвенції як важливий етап законодавчого регулювання питання домашнього насильства

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству проти жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, або Стамбульська конвенція (далі Конвенція) - міжнародна угода Ради Європи, яка попереджує та криміналізує насильство відносно дівчат, жінок та передбачає заходи для захисту постраждалих осіб.

Конвенцією передбачено, що насильство відносно жінки є порушенням прав людини та дискримінацією. У Конвенції запропоновано ряд стратегій та заходів, за допомогою яких можна викоринити це ганебне явище.

11 травня 2011 року Конвенція була відкрита для підписання у місті Стамбул. Проте набула чинності з 1 серпня 2014 року і до сих пір є постійно відкритою до підписання будь-якою країною.

Першою країною, що ратифікувала Конвенцію є Туреччина. Ця подія відбулася 12 березня 2012 року. Протягом наступних років (2013-2022) ще 36 країн ратифікували Конвенцію. Станом на квітень 2022 року Конвенцію підписав Євросоюз та 45 країн.

Україна, яка є однією з авторок Конвенції, підписала її 7 листопада 2011 року, а ратифікувала - 20 червня 2022 року. 18 липня 2021 року було передано заступнику генерального секретаря Ради Європи Бьорну Берге документи про ратифікацію.

Згідно Закону України від 20.06.2022 №2319-IX «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами» Україна визнає, що метою Конвенції є захист жінок від усіх форм насильства, недопущення, кримінальне переслідування та ліквідація насильства стосовно жінок і домашнього насильства, яке вчинено також стосовно чоловіків та дітей (хлопців та дівчат) [21].

На рисунку 1.2. представлено карту, на якій позначені країни, що ратифікували, підписали чи не підписали Конвенцію.

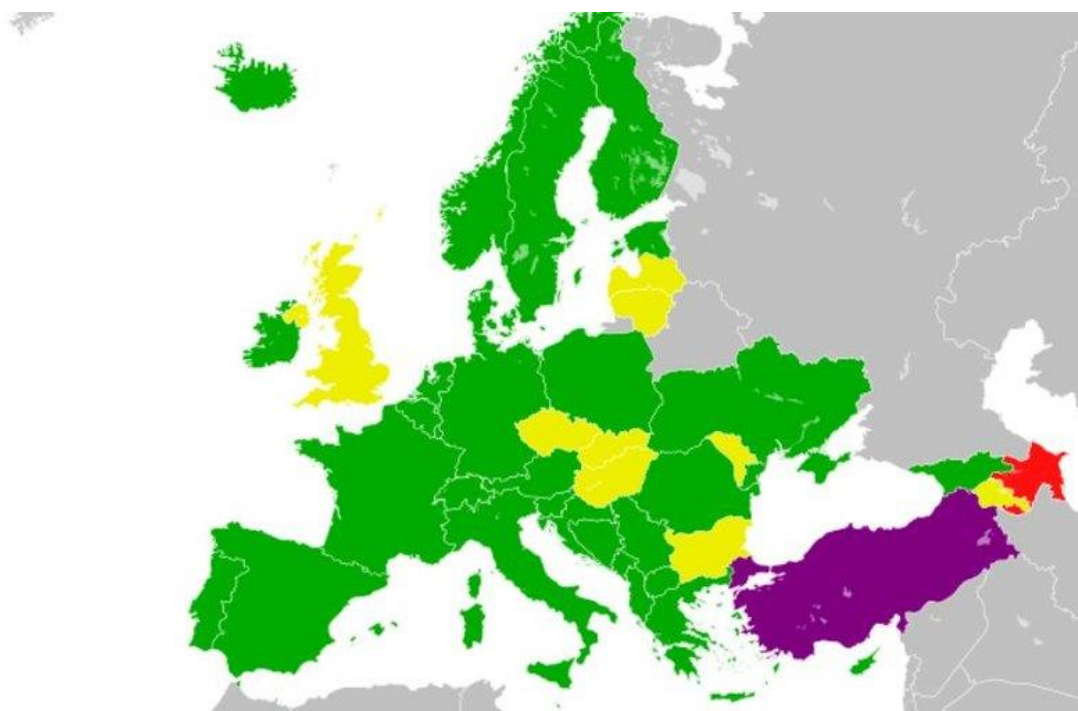

Рисунок 1.2 Карта країн, де підписана, не підписана та ратифікована Стамбульська конвенція

*Зелений колір – країни, якими підписано та ратифіковано Конвенцію, жовтий колір – країни, якими тільки підписана Конвенція, червоний колір – країни, якими не підписана Конвенція, фіолетовий колір – колишня країна – учасниця.

Основні цілі Конвенції представлено на рисунку 1.3.

Основними цілями цієї Конвенції є:

сприяння ліквідації всіх форм дискримінації стосовно жінок та заохочення дійсної рівності між жінками та чоловіками;

захист жінок від усіх форм насильства та ліквідація насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

розробка всеосяжних рамок, політики та заходів для захисту всіх жертв насильства та надання їм допомоги;

забезпечення підтримки та надання допомоги організаціям та правоохоронним органам в ефективному співробітництві для прийняття комплексного підходу до ліквідації насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

заохочення міжнародного співробітництва з метою ліквідації насильства стосовно жінок і домашнього насильства.

Рисунок 1.3 Основні цілі Конвенції

Підписання Конвенції стимулювало роботу з її імплементації в національне законодавство. Таким чином експерти Ради Європи можуть контролювати, як Україна виконує зобов'язання, взяті на себе у зв'язку з ратифікацією Конвенції. З іншого боку Україна може вимагати притягнення до відповідальності кривдників, які вчиняють насильство стосовно українок за кордоном, а також посилення відповідальності для кривдників-українців, які перебувають чи переховуються за кордоном.

Це важливе та доленосне рішення було прийнято у складні для України та усіх українців часи, коли часто лунає інформація про здійснення російськими військовими актів насильства, в тому числі сексуального, відносно жінок, чоловіків та дітей. Тому особливо під час війни це рішення є своєчасним та важливим, ніж будь-коли раніше.

Конвенція надає країнам-учасницям юридичну базу, а також стратегії й заходи щодо запобіганню та протидії домашньому насильству та насильству стосовно жінок.

Основні напрямки у сфері насильства, що повинні криміналізувати країни, які ратифікують Конвенцію:

- психологічне, фізичне насильство, сексуальне насильство (включно зі зґвалтуванням, що передбачає різні види сексуальних активностей з особою без її згоди);
- сталкінг (переслідування);
- примусовий шлюб;
- примусовий аборт;
- жіноче обрізання;
- примусову стерилізацію.

В Україні представлено низку статей Кримінального кодексу щодо вчинення домашнього насильства, але розписані вони не настільки детально та

широко як у Конвенції, яка передбачає механізми захисту від домашнього насильства і чоловіків і жінок.

Також у Конвенції визначені конкретні зобов'язання країн - учасниць щодо здійснення заходів з удосконалення законодавства та правозахисної діяльності із запобігання насильству в сім'ях, захисту постраждалих від домашнього насильства, притягнення кривдників до відповідальності, ефективного реагування на випадки домашнього насильства, а також покращення взаємодії суб'єктів, до компетенції яких належить здійснення заходів у цій сфері тощо[23].

1.3 Ситуація в Україні щодо запобігання та протидії домашнього насильства

Кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства в Україні, згідно наведених статистичних даних, після повномасштабного вторгнення в 2022 році спочатку скоротилася і становила 244381 випадок, порівняно з 2021 роком коли було зареєстровано 325599 випадків насильства.

Така ситуація свідчить про те, що запровадження воєнного стану в державі вплинуло на доступ постраждалих до системи правосуддя та загалом відобразилося на динаміці звернень в правоохоронні органи.

Серед факторів, що могли на це вплинути, слід розглядати такі, як: тимчасова окупація окремих територій України, активні бойові дії, вимушене переміщення людей тощо. Постраждалі, які опинилися на тимчасово окупованій території України, не можуть повідомити про ті чи інші випадки кримінальних правопорушень через те, що перебувають на територіях, на яких тимчасово не функціонують органи державної влади України. Крім того, значна частина людей виїхала за межі України, що також вплинуло на динаміку звернень в правоохоронні органи.

За 10 місяців 2023 року кількість зареєстрованих випадків домашнього насильства склала 243980, що перевищує показники минулого року.

Війна, безумовно, вплинула на всіх громадян. Збільшення кількості випадків домашнього насильства стало наслідком зростання стресу, економічних труднощів, безробіття, які породжують агресію та конфлікти в родинях.

Деякі напрацювання у сфері домашнього насильства.

Мінсоцполітики представило новий інструмент у боротьбі з таким ганебним явищем, як домашнє насильство – дашборд «гарячих ліній». На сайті Інформаційно-обчислювального центру доступний сервіс, де можна ознайомитися з інформацією про наявні в територіальних громадах та регіонах «гарячі лінії» з торгівлі людьми, протидії домашньому насильству, особливо відносно дітей, насильству за ознакою статі, включаючи контактні дані громади, в якій функціонує така лінія підтримки.

Для того щоб запобігати насильству та попередити кривду, Мінсоцполітики вживає важливі заходи, адже будь-які форми насильства є неприйнятними.

Дашборд створений за підтримки Проекту World Bank Ukraine «Модернізація системи соціальної підтримки населення України» разом з Мінсоцполітики та ДП «ІОЦ Мінсоцполітики України». Він має стати ефективним засобом координації та допоможе вдосконалити протидію домашньому насильству в Україні. Наразі дашборд знаходиться в стані наповнення інформацією[24].

В Україні працює урядова «гаряча лінія», яка представляє собою механізм комунікації Уряду з громадянами, який дозволяє оперативно реагувати на проблемні питання, що порушуються у зверненнях громадян.

1547 - урядова «гаряча лінія» з питань запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, протидії торгівлі людьми, працює цілодобово та безкоштовно.

Для українців, які знаходяться за кордоном також є можливість звернутися за допомогою за номером телефону: (044) 284-19-15.

В Україні діє ГО «Ла Страда - Україна», яка являється провідною неурядовою організацією у сфері захисту прав дітей та жінок. ГО «Ла Страда -

Україна» діє з метою удосконалення системи захисту прав дітей, запровадження гендерної рівності, протидії торгівлі людьми, забезпечення дотримання прав та інтересів осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Ця організація має більш ніж 20-річний досвід організації роботи Національної «гарячої лінії», яка працює з 1997 року. З 2003 року – отримала статус Національної, а з 2017 року використовує єдиний загальноєвропейський номер з надання психологічної допомоги. Досить часто саме такі лінії є одними з першочергових ресурсів для громадян в отриманні допомоги: інформаційної, психологічної, правової тощо.

На сьогодні ГО «Ла Страда - Україна» організувала роботу двох ліній:

- Національна «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації: 0800500335 (стаціонарний) або 116123 (мобільний);

- Національна дитяча «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства: 0800500225 (стаціонарний) або 116111 (з мобільний)[25].

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УСЗН СУМСЬКОЇ РДА У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

2.1 Координація діяльності у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

Координація діяльності у сфері домашнього насильства передбачена постановою №658 і представлена на рисунку 2.1

Взаємодія суб'єктів координується:

- на загальнодержавному рівні – Мінсоцполітики;
- на регіональному рівні - обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями;
- на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці - районними, районними у м. Києві і Севастополі держадміністраціями та виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх утворення) рад, у тому числі об'єднаних територіальних громад.

Рисунок 2.1 Координація діяльності у сфері домашнього насильства

Координацію діяльності у сфері домашнього насильства у Сумському районі здійснюють Сумська районна державна адміністрація та міські, селищні, сільські ради.

В органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, відповідно до п.12 Закону України від 08.09.2005 №2866-IV «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків» та п.8 постанови №658

визначається уповноважена особа (координатор), на якого покладаються функції щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та у сфері домашнього насильства.

Голова районної державної адміністрації визначає заступника голови координатором. Міський, селищний, сільський голова також визначає заступника голови (за його наявності) координатором.

Староста (у разі його обрання) у селах, селищах забезпечує заходи щодо виявлення випадків домашнього насильства та повідомляє про них уповноваженим особам.

У Сумській районній державній адміністрації координатором визначено першого заступника голови Сумської районної державної адміністрації згідно розпорядження голови Сумської районної державної адміністрації-начальника районної військової адміністрації від 19.01.23 № 08-ОД.

У територіальних громадах Сумського району координаторами з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, здійснення заходів у сфері домашнього насильства визначено заступників голів та старост.

Функції УСЗН Сумської РДА у сфері домашнього насильства та забезпеченні рівних прав жінок та чоловіків передбачено розпорядженням тимчасово виконуючого обов'язки голови Сумської районної державної адміністрації-начальника районної військової адміністрації від 26.09.2023 №163-ОД «Про затвердження Положення про управління соціального захисту населення Сумської районної державної адміністрації». Основні функції зазначено на рисунку 2.2.

<u>Функції УСЗН Сумської РДА у сфері домашнього насильства та забезпеченні рівних прав жінок та чоловіків:</u>
<ul style="list-style-type: none"> - забезпечує реалізацію на території Сумського району заходів у сфері домашнього насильства; - забезпечує виконання програм і заходів щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання домашньому насильству і насильству за ознакою статі; - організовує та координує питання надання на території Сумського району соціальних послуг у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі; - проводить прийом і розгляд заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, забезпечує застосування заходів для його припинення та надання допомоги постраждалим особам; - забезпечує координацію діяльності та взаємодію суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, на території Сумського району; - інформує постраждалих осіб про права, заходи та соціальні послуги, якими вони можуть скористатися; проводить відповідно до законодавства збір, аналіз і поширення на території Сумського району інформації про домашнє насильство і насильство за ознакою статі; - звітує центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері домашнього насильства про виконання повноважень у цій сфері.

Рисунок 2.2 Функції УСЗН Сумської РДА у сфері домашнього насильства

Районні державні адміністрації з метою забезпечення здійснення заходів у сфері домашнього насильства, відповідно до п. 20 постанови №658, визначають уповноважених осіб та структурний підрозділ, які приймають та реєструють заяви та повідомлення про вчинення насильства, здійснюють координацію заходів щодо належного реагування на факти вчинення насильства.

Відповідальним структурним підрозділом УСЗН Сумської РДА є відділ з питань сімейної політики та соціальних послуг, що визначено положенням про відділ.

Відповідальними працівниками є головні спеціалісти відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг, обов'язки яких визначено посадовими інструкціями.

Органи місцевого самоврядування, відповідно до п. 23 постанови №658, визначають відповідальних працівників виконавчого комітету та структурний підрозділ, які будуть здійснювати роботу з прийому та реєстрації заяв та повідомлень про вчинення домашнього насильства, з метою надання допомоги та захисту інтересів постраждалих осіб, а також проведення відповідно до законодавства роботи з кривдниками.

У міських, селищних, сільських радах відповідальним структурним підрозділом визначається відділ соціального захисту населення, в деяких випадках установа-надавач соціальних послуг.

Відповідальними працівниками, які проводять роботу з прийому та реєстрації заяв і повідомлень про вчинення насильства у територіальних громадах є працівники відділів соціального захисту чи установи-надавача соціальних послуг.

2.2 Особливості взаємодії суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

Порядок взаємодії суб'єктів передбачено постановою № 658.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері домашнього насильства представлені на рисунку 2.3.

Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері домашнього насильства:			
<p>Спеціально уповноважені органи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:</p> <ul style="list-style-type: none"> - центральний орган виконавчої влади; - місцеві державні адміністрації, у тому числі їх структурні підрозділи; - сільські, селищні, міські ради, їх виконавчі органи. 	<p>Інші органи та установи, на які покладаються функції із здійснення заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству:</p> <ul style="list-style-type: none"> - служби у справах дітей; - уповноважені підрозділи органів Національної поліції України, - органи управління освітою, навчальні заклади, установи та організації системи освіти, - органи охорони здоров'я, установи та заклади охорони здоров'я, - центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, - суди, - прокуратура. 	<p>Загальні та спеціалізовані служби підтримки постраждалих осіб:</p> <ul style="list-style-type: none"> - центри соціальних служб, - притулки для дітей, - центри соціально-психологічної реабілітації дітей, - соціально-реабілітаційні центри (дитячі містечка), - притулки для постраждалих осіб, - мобільні бригади соціально-психологічної допомоги постраждалим особам та особам, які постраждали від насильства за ознакою статі тощо 	<p>Громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах</p>

Рисунок 2.3 Суб'єкти, що здійснюють заходи у сфері домашнього насильства

У Сумському районі основна взаємодія відбувається між УСЗН Сумської РДА, територіальними громадами Сумського району, службами у справах дітей територіальних громад, мобільними бригадами, РУП ГУНП в Сумській області, службою у справах дітей Сумської РДА та відділом освіти, культури, туризму, охорони здоров'я, молоді та спорту Сумської районної державної адміністрації, медичними закладами, закладами освіти тощо.

Одним із основних завдань щодо взаємодії у сфері домашнього насильства є ефективне виявлення випадків домашнього насильства та узгоджене реагування на них усіх суб'єктів, своєчасне взаємне інформування та

направлення постраждалих осіб до служб підтримки, оцінка потреб постраждалих осіб та надання їм необхідної допомоги.

Взаємне інформування про факти вчинення домашнього насильства повинно відбуватися між суб'єктами не пізніше однієї доби телефоном, електронною поштою з подальшим підтвердженням у письмовому вигляді.

Механізм взаємодії представлено на рисунку 2.4.

Рисунок 2.4 Міжвідомча взаємодія суб'єктів при зверненні постраждалої від домашнього насильства

З метою забезпечення міжвідомчої взаємодії та координації заходів з питань сім'ї, запобігання домашньому насильству і насильству за ознакою статі, гендерної рівності та протидії торгівлі у районних державних адміністраціях, виконавчих органах територіальних громад утворюються консультативно-дорадчі органи – місцеві координаційні ради.

До їх складу можуть входити представники місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, релігійних, міжнародних організацій (за згодою) тощо.

У Сумській районній державній адміністрації розпорядженням голови від 01.02.2019 №50-ОД «Про Районну координаційну раду з питань сімейної,

гендерної політики та протидії торгівлі людьми» утворено Районну координаційну раду з питань сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми (далі – Координаційну раду), затверджено її положення та склад.

До складу Координаційної ради входять заступник голови Сумської районної державної адміністрації, представники структурних підрозділів Сумської районної державної адміністрації, підприємств, установ та організацій. Діяльність Координаційної ради здійснюється на громадських засадах[27].

Координаційна рада працює у формі засідань, що проводяться відповідно до плану роботи, не рідше одного разу на квартал. План роботи координаційної ради затверджується головою Координаційної ради.

У 2023 році було проведено 4 засідання Координаційної ради, на яких було обговорено такі питання:

- «Про підсумки роботи в районі щодо попередження та протидії торгівлі людьми, запобігання насильству в сім'ї, жорстокого поводження з дітьми та гендерної дискримінації у 2022 році»;

- «Про роботу з питань протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та розширення мережі спеціалізованих служб підтримки осіб, постраждалих від насильства в сім'ї та насильства за ознакою статі на території Сумського району»;

- «Про підготовку та проведення Всесвітнього дня протидії торгівлі людьми на території Сумського району»;

- «Про реалізацію державної політики у сфері охорони психічного/ментального здоров'я для надання психологічної допомоги потерпілому від війни населенню, військовослужбовцям/-ицям, ветеранам/-кам, їх родинам, родинам загиблих тощо, зокрема з метою попередження фактів домашнього насильства»;

- «Про підсумки роботи з питань протидії торгівлі людьми, домашнього насильства та насильства за ознакою статі за 09 місяців 2023 року».

За результатами засідань прийнято відповідні рішення.

Для ефективного реагування на випадки домашнього насильства в органах місцевого самоврядування створюються мобільні бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі (далі - мобільні бригади).

Мобільна бригада - спеціалізована служба підтримки осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, насильства, зокрема сексуального, пов'язаного із збройним конфліктом.

Діяльність мобільної бригади спрямована на надання соціально-психологічної допомоги постраждалим особам. Це можуть бути соціальні послуги з консультивання, кризового та екстреного втручання, соціального супроводу та соціальної адаптації відповідно до визначених потреб особи[9].

Алгоритм взаємодії суб'єктів з випадком домашнього насильства представлено на рисунку 2.5.

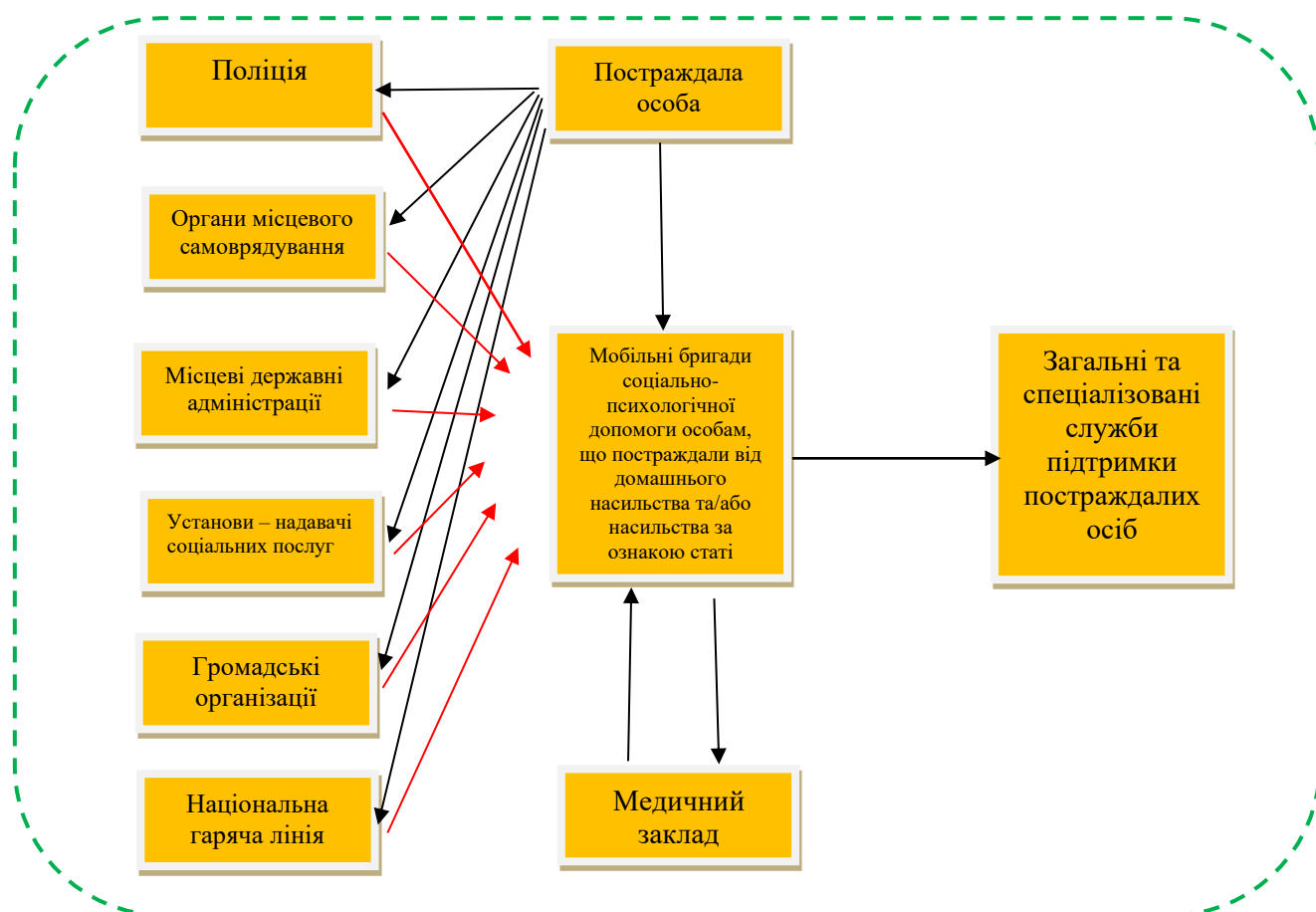

Рисунок 2.5 Алгоритм взаємодії суб'єктів з випадком домашнього насильства

Мобільною бригадою забезпечується надання послуг постраждалим особам, а саме:

- оцінка психологічного стану постраждалої особи, оцінка ймовірності повторного вчинення насильства відносно неї;
- кризове та екстрене втручання у ситуацію з метою забезпечення мінімальних наслідків вчинення насильства шляхом виклику швидкої медичної допомоги, уповноваженого підрозділу органу Національної поліції, направлення до притулку для постраждалих осіб тощо;
- надання психологічної допомоги постраждалим особам, у тому числі дітям;
- консультування з питань щодо протидії насильству та з можливістю залучення фахівців інших установ, служб та організацій;
- проведення заходів із соціальної підтримки постраждалих осіб;
- оцінка потреб та сприяння в наданні додаткових медичних, соціальних, психологічних, правових послуг тощо та направлення в разі потреби до загальних або спеціалізованих служб підтримки постраждалих осіб[9].

У Сумському районі з метою надання соціально-психологічної допомоги постраждалим особам у 10 територіальних громадах (Нижньосироватська ТГ, Садівська ТГ, Бездрицька ТГ, Білопільська ТГ, Ворожбянська ТГ, Краснопільська ТГ, Миколаївка селищна ТГ, Миропільська ТГ, Річківська ТГ, Степанівська ТГ) утворено мобільні бригади.

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДДІЛУ З ПИТАНЬ
СІМЕЙНОЇ ПОЛІТИКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ У СФЕРІ
ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ТА
НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

3.1 Стан виконання заходів у сфері запобігання та протидії домашньому
насильству та насильству за ознакою статі

УСЗН Сумської РДА опрацьовує спеціальні картки фактів вчинення насильства в сім'ї, які надходять до управління від ВП №1 (м. Білопілля) Сумського РУП ГУНП в Сумській області, ВП №2 (смт Краснопілля) Сумського РУП ГУНП в Сумській області та ВП №4 (м. Суми) Сумського РУП ГУНП в Сумській області.

Так, у результаті аналізу та опрацювання спеціальних карток виявлено кількість звернень з приводу домашнього насильства: у 2021 році – 460 звернень, у 2022 році – 445 звернень, за 11 місяців 2023 року – 546 звернень.

Від жінок надійшло звернень з приводу домашнього насильства: у 2021 році – 394 звернення, у 2022 році - 362 звернення, за 11 місяців 2023 року- 448 звернень.

Від чоловіків надійшло звернень з приводу домашнього насильства: у 2021 році- 66 звернень, у 2022 році – 83 звернення, за 11 місяців 2023 року – 93 звернення.

Від дітей надійшло звернень з приводу домашнього насильства: за 11 місяців 2023 року – 5 звернень.

У результаті аналізу бачимо, що кількість випадків у 2023 році збільшилася, порівняно з попередніми роками, що свідчить про збільшення кількості стресових ситуацій, підвищенням рівня безробіття, особливо в прикордонних територіях, з яким населенню важко впоратися, через що виникають конфліктні ситуації та домашнє насильство в сім'ях, також про підвищення рівня обізнаності населення з питань домашнього насильства.

Статистика звернень з приводу домашнього насильства у Сумському районі представлена на рисунку 3.1.

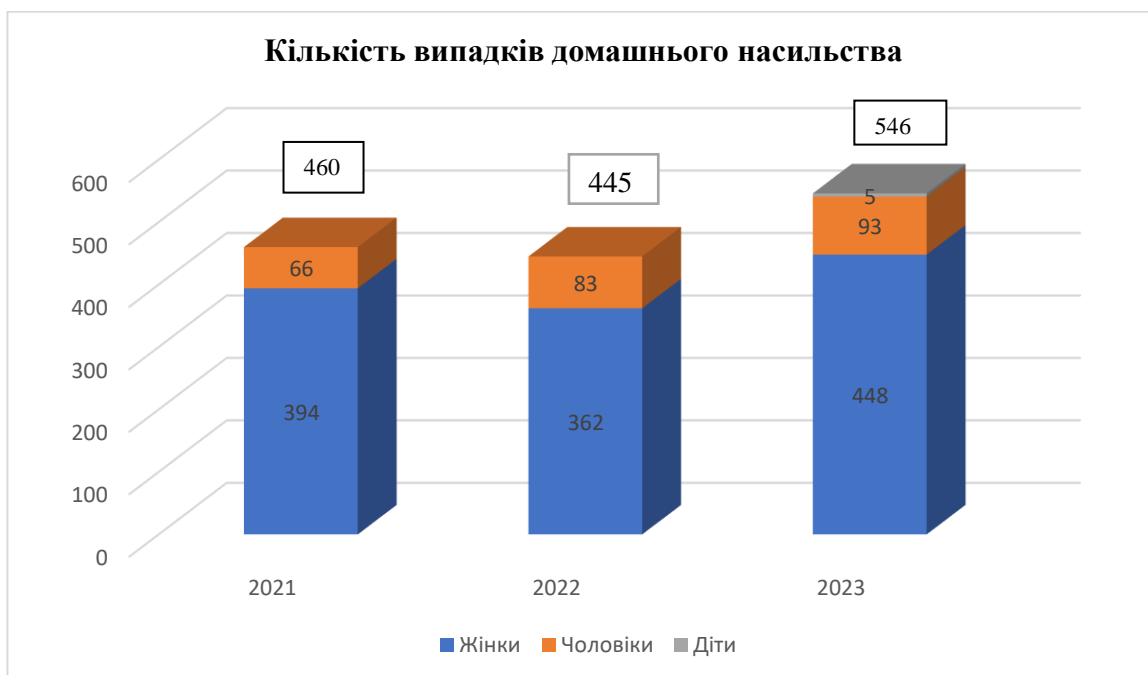

Рисунок 3.1. Статистика звернень з приводу домашнього насильства у Сумському районі

Виявлена кількість випадків домашнього насильства по відношенню до дітей: у 2022 році - 9 випадків, за 11 місяців 2023 року – 12 випадків.

У територіальних громадах проведено відповідну роботу із сім'ями у яких були випадки домашнього насильства по відношенню до дітей, проведено інформаційно-профілактичну роботу, складено акти оцінки потреб, виявлені потреби у наданні соціальних послуг та іншої допомоги, за результатами яких було виявлено наступне.

У 2022 році: визначено потребу в наданні послуги соціального супроводу - 2 сім'ї; не потребують соціальних послуг - 5 сімей; відмовились від соціальних послуг - 2 сім'ї.

За 11 місяців 2023 року: визначено потребу в наданні послуги соціального супроводу - 8 сімей, 2 дітей влаштовано до Сумського центру соціально-психологічної реабілітації дітей області, не потребують соціальних послуг - 2 сім'ї.

З метою взаємодії УСЗН Сумської РДА до територіальних громад району направляються листи з питань реалізації у громадах відповідних заходів, роботи

мобільних бригад з випадками домашнього насильства. Протягом 2021 року було направлено 256 листів, протягом 2022 року – 270 листів, протягом 11 місяців 2023 року – 306 листів.

Також з метою взаємодії суб'єктів у цій сфері до служби у справах дітей Сумської РДА направлялися листи щодо фактів домашнього насильства по відношенню до дітей та у присутності дітей. Протягом 2021 року було направлено 8 листів, протягом 2022 року – 21 лист, протягом 11 місяців 2023 року - 38 листів.

Протягом 2022 року відповідно до листів про результати проведеної роботи територіальними громадами виявлені такі потреби у наданні соціальних послуг: соціальний супровід - 30 осіб, консультування – 172 особи, натуральна допомога – 1 особа, роз'яснення щодо влаштування в будинок-інтернат – 1 особа, догляд вдома – 2 особи, соціальна профілактика, представництво інтересів, соціальна адаптація – 1 особа, кризове та екстрене втручання – 1 особа. Не потребували надання соціальних послуг 173 особи. Відмовилися від отримання соціальних послуг 33 особи.

Фахівцями із соціальної роботи протягом 2022 року складено 269 актів (актів оцінки потреб та актів з'ясування обставин насильства в сім'ї).

За 11 місяців 2023 року відповідно до листів про результати проведеної роботи територіальними громадами виявлені такі потреби у наданні соціальних послуг: соціальний супровід - 37 осіб, консультування – 72 осіб, інформування – 94 особи, натуральна допомога – 2 особи, роз'яснення щодо влаштування в будинок-інтернат – 1 особа, догляд вдома – 3 особи. Не потребували надання соціальних послуг 183 осіб. Відмовилися від отримання соціальних послуг 115 осіб.

Фахівцями із соціальної роботи протягом 11 місяців 2023 року складено 349 актів (актів оцінки потреб та актів з'ясування обставин насильства в сім'ї).

Також протягом 2022 року було зафіксовано один випадок домашнього насильства у відношенні до внутрішньо переміщеної особи на території Миропільської ТГ. Особі було надано послугу соціального супроводу.

За 11 місяців 2023 року було зафіксовано 7 випадків домашнього насильства по відношенню до внутрішньо переміщених осіб на території Краснопільської ТГ, Садівської ТГ та Верхньосироватської ТГ. У результаті проведення оцінки потреб 1 сім'ї було надано послугу соціального супроводу, 1 сім'ї надано соціальну послугу консультування та інформування.

З метою належного реагування на випадки домашнього насильства та проведення інформування постраждалих осіб щодо послуг, які вони можуть отримати та роз'яснення їх прав, оцінювання потреб у наданні соціальних та інших послуг мобільними бригадами здійснювалися виїзди до постраждалих осіб.

Протягом 2022 року було здійснено 309 виїздів. Кількість осіб, які отримали послуги – 311 осіб, із них: жінок -199, чоловіків – 60, дітей – 52.

Протягом 11 місяців 2023 року було здійснено 337 виїздів. Кількість осіб, які отримали послуги – 371 особа, із них: жінок -264, чоловіків – 76, дітей – 31.

3.2 Забезпечення проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення щодо запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі

Відділ з питань сімейної політики та соціальних послуг забезпечує проведення інформаційних, просвітницьких акцій з питань сімейної, гендерної політики до таких свят:

- Дня матері;
- Міжнародного дня сім'ї;
- Дня батька;
- Міжнародного дня захисту дітей;
- Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» (далі - акція 16 днів)

тощо.

День матері - міжнародне свято на честь матері, сім'ї, а також материнства, материнських зв'язків та впливу матерів у суспільстві. В Україні традиційно відзначається це свято у другу неділю травня. Відбувається це згідно з Указом

Президента України від 10.05.1999 №489/99. У 2023 році День матері припадав на 14 травня.

Міжнародний день сім'ї встановлений у 1993 році Генеральною Асамблеєю ООН, з метою привернення уваги суспільства різних країн на численні проблеми сім'ї як соціальної групи. Відзначається щорічно, 15 травня.

День батька в Україні є офіційним святом, яке щорічно відзначається у третю неділю червня. Відповідний Указ Президента України №274/2019 було підписано 18.05.2019. Мета цього указу – створення сприятливих умов для зміцнення інституту сім'ї як основи суспільства і визнання на державному рівні ролі батька у вихованні дітей.

Міжнародний день захисту дітей святкується щорічно 1 червня. Був заснований в листопаді 1949 у Парижі рішенням сесії Ради Міжнародної демократичної федерації жінок.

Для забезпечення відзначення у Сумському районі заходів до Дня матері, Міжнародного дня сім'ї, Дня батька, Міжнародного дня захисту дітей до територіальних громад Сумського району відділом з питань сімейної політики та соціальних послуг направлено листи з рекомендаціями щодо відзначення цих свят та проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед населення громад.

З нагоди відзначення цих свят на веб-ресурсах УСЗН Сумської РДА, розміщено інформаційно - просвітницькі матеріали щодо пропаганди толерантних відносин в сім'ї, підвищення ролі батьків у вихованні дитини, формування ненасильницької поведінки, підвищення нетерпимості суспільства до домашнього, гендерного насильства, насильства за ознакою статі. Відповідні матеріали (буклети, листівки) розміщено на офіційному стенді УСЗН Сумської РДА та в приміщенні Сумської районної ради.

З нагоди відзначення Міжнародного дня захисту дітей в УСЗН Сумської РДА було проведено флешмоб «Я – дитина і я маю право», учасниками якого стали діти працівників управління. Метою флешмобу є не просто популяризація серед дітей знань про їх права у різних сферах життя у форматі: дорослі – дітям.

Основним завданням акції є викликати у підростаючого покоління інтерес до цієї теми, а також навчити доносити ці ідеї до своїх однолітків.

Територіальними громадами Сумського району також проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення з нагоди відзначення цих свят, закладами освіти проведено інформаційні бесіди, лекції, дискусії на тему відносин у сім'ї, ролі батька та матері у сімейних стосунках, попередження насильницької поведінки між членами родини.

Всеукраїнська акція «16 днів проти насильства» проходить щорічно з 25 листопада до 10 грудня. Її основною метою є привернення уваги суспільства та всього населення України до проблем подолання насильства в сім'ях, жорстокого поводження з дітьми, захисту прав жінок та протидії торгівлі людьми.

Символічний ланцюжок дат, які відзначаються у рамках акції:

25 листопада – Міжнародний день боротьби з насильством щодо жінок;

1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом;

2 грудня – Міжнародний день боротьби з рабством;

3 грудня – Міжнародний день людей з обмеженими фізичними можливостями;

5 грудня – Міжнародний день волонтера;

6 грудня – Вшанування пам'яті студенток, розстріляних у Монреалі;

10 грудня – Міжнародний день прав людини.

УСЗН Сумської РДА активно долучається до проведення цієї акції. З цією метою розроблено та затверджено ПЛАН проведення заходів Всеукраїнської акції «16 днів проти насильства» в Сумському районі у 2023 році та рекомендовано територіальним громадам району затвердити плани заходів до проведення акції.

Відділом з питань сімейної політики та соціальних послуг у рамках відзначення в районі акції проведено ряд заходів.

У рамках акції спеціалістами відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг протягом вихідних днів, 25 – 26 листопада та 2 - 3 грудня, 9 -

10 грудня 2023 року, було проведено вуличні акції «Насильству – Ні!», «Стоп, насильство!».

Мета цих акцій - привернення уваги громадськості та пересічних громадян щодо проблем домашнього насильства, що виникають у сім'ях, особливо по відношенню до дітей, що викликано умовами сьогодення, роз'яснення можливості потрапляння в ситуації торгівлі людьми, надання необхідних контактів установ куди можна звернутися за допомогою.

28.11.2023 під головуванням начальника УСЗН Сумської РДА відбулася спільна робоча нарада за участю працівників УСЗН Сумської РДА, Сумського РУП ГУНП в Сумській області, служби у справах дітей Сумської РДА, відділу освіти, культури, туризму, охорони здоров'я, молоді та спорту Сумської РДА з питань взаємодії суб'єктів, сфері домашнього насильства.

Під час проведення наради також було обговорено питання координації спільних дій щодо профілактики, та належного реагування на виявлені факти, проведення роз'яснювальної роботи серед населення та доведення алгоритму дій у разі загрози домашнього насильства.

Також у приміщенні Сумської районної ради представлено викладку інформаційних матеріалів (плакатів, листівок, тематичних книг) з цієї тематики. Інформаційні матеріали оновлено на інформаційному стенді УСЗН Сумської РДА.

Інформаційна робота з нагоди відзначення акції розпочалася і у територіальних громадах Сумського району: на інформаційних стендах та на офіційних веб-ресурсах оновлено інформаційні матеріали з цих питань.

30.11.2023 під головуванням начальника УСЗН Сумської РДА – заступника голови Координаційної ради з вирішення питань осіб з інвалідністю, відбулося чергове засідання Координаційної ради.

На засіданні було розглянуто питання щодо стану надання соціальної підтримки особам з інвалідністю, ознайомлено присутніх з умовами призначення і виплати одноразової компенсації особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю до 18 років, яким встановлено інвалідність унаслідок одержаних на території

України ушкоджень здоров'я, спричинених вибухонебезпечними предметами тощо.

30.11.2023 працівниками управління соціального захисту населення спільно з працівником ВП №4 (м. Суми) Сумського РУП ГУНП в Сумській області на автовокзалі міста Суми було проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення під гаслом «Насильству – Ні!».

Мета акції – привернення уваги суспільства до проблеми насильства в сім'ї, жорстокого поводження з дітьми та роз'яснення алгоритму дій у разі скоєння домашнього насильства.

Також було поінформовано про відповідальність за цей злочин, про небезпеку різних форм домашнього насильства та про контакти установ, які надають допомогу постраждалим від цього злочину.

У Лебединській філії Сумського обласного центру зайнятості спеціалістами відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг 04.12.2023 проведено семінар для осіб, які мають статус безробітних, на тему: «Торгівля людьми: як захистити себе від трудової експлуатації».

Також було проведено інформаційно-роз'яснювальну роботу серед відвідувачів «Територіального підрозділу» ЦНАП Степанівської селищної ради та Сумського відділу № 1 Державної міграційної служби. У ході акції було роздано інформаційні матеріали та проведено бесіду з питань «Домашнє насильство в умовах сьогодення», «Як подолати насильство».

Відділом з питань сімейної політики та соціальних послуг постійно проводиться широка інформаційно-роз'яснювальна робота серед населення Сумського району з цих питань на сторінці УСЗН на веб-сайті Сумської РДА та в мережі Facebook. Усього розміщено 62 інформаційних повідомлень відповідної тематики.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі магістра було розглянуто особливості діяльності органу соціального захисту населення у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (на прикладі УСЗН Сумської РДА). Зокрема було розглянуто законодавче регулювання цього питання, основні види домашнього насильства, ратифікацію Стамбульської конвенції як важливий етап законодавчого регулювання цього питання, ситуацію в Україні щодо кількості звернень з приводу домашнього насильства.

Також було визначено особливості діяльності УСЗН Сумської РДА у цій сфері. Визначено основні засади координації діяльності у Сумській РДА. Виділено основні моменти взаємодії суб'єктів у цій сфері. Визначено особливості діяльності мобільних бригад.

На прикладі відділу з питань сімейної політики та соціальних послуг представлено особливості діяльності у цьому напрямку, а також проведенні інформаційної, роз'яснювальної роботи серед населення.

Питання домашнього насильства дуже важливе і потребує злагодженої взаємодії суб'єктів для надання допомоги постраждалим особам, особливо якщо постраждалими особами є діти. Механізм взаємодії суб'єктів, затверджений постановою №658 є ефективним і дозволяє швидко реагувати на факти домашнього насильства.

Робота мобільних бригад дозволяє надавати допомогу постраждалим особам, дає можливість інформувати осіб щодо медичних, соціальних, психологічних, правових послуг, які вони можуть отримати для подолання наслідків насильства, та щодо контактів надавачів таких послуг; роз'яснити їх права, визначені законом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству, Закон України № 2229-VIII (2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, Закон України № 2227-VIII (2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text>
3. Про соціальні послуги, Закон України № 2671-VIII (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
4. Про організацію надання соціальних послуг, постанова Кабінету Міністрів України №587 (2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2020-%D0%BF#Text>
5. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків, Закон України №2866-IV (2005) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
6. Про охорону дитинства, Закон України №2402-III (2001) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
7. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року, розпорядження Кабінету Міністрів України №728-р (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text>
8. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі, постанова Кабінету Міністрів України № 658 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Типового положення про мобільну бригаду соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, постанова Кабінету Міністрів України №654 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/654-2018-%D0%BF#Text>

10. Про затвердження Типового положення про притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, постанова Кабінету Міністрів України №655 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/655-2018-%D0%BF#Text>

11. Про затвердження типових положень про денний центр соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, та спеціалізовану службу первинного соціально-психологічного консультування осіб, які постраждали від домашнього насильства та/або насильства за ознакою статі, постанова Кабінету Міністрів України №824 (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/824-2019-%D0%BF#Text>

12. Про утворення Державної установи «Кол-центр Міністерства соціальної політики України з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі та насильству стосовно дітей, наказ Мінсоцполітики №1852 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1458-18#Text>

13. Про затвердження Порядку проведення та документування результатів медичного обстеження постраждалих осіб від домашнього насильства або осіб, які ймовірно постраждали від домашнього насильства, та надання їм медичної допомоги, наказ Міністерства охорони здоров'я №278 (2019) https://zakononline.com.ua/documents/show/383189___383254

14. Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України, наказ Міністерства освіти та науки України №509 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>

15. Про затвердження Порядку винесення уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України термінового заборонного припису стосовно кривдника, наказ Міністерства внутрішніх справ №654 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0965-18#Text>

16. Про затвердження Порядку взяття на профілактичний облік, проведення профілактичної роботи та зняття з профілактичного обліку

кривдника уповноваженим підрозділом органу Національної поліції України, наказ Міністерства внутрішніх справ №124 (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0270-19#Text>

17. Про затвердження Порядку проведення оцінки ризиків вчинення домашнього насильства, наказ Мінсоцполітики та Міністерства внутрішніх справ №369/180 (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0333-19#Text>

18. Про затвердження Типової програми для кривдників, наказ Мінсоцполітики №1434 (2018) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1222-18#Text>

19. Про затвердження Типової програми для постраждалих осіб, наказ Мінсоцполітики №587 (2021) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1568-21#Text>

20. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі, постанова Кабінету Міністрів України №234 (2019) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#Text>

21. Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами, Закон України №2319-IX (2022) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2319-20#Text>

22. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами №2319-IX (2022) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text

23. <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-pro-ratifikaciyu-stambulskoyi-konve-75969>;

24. <https://www.msp.gov.ua/news/23249.html>;

25. <https://la-strada.org.ua/>;

26. Про затвердження Положення про управління соціального захисту населення Сумської районної державної адміністрації, розпорядження тимчасово виконуючого обов'язки голови Сумської районної державної адміністрації-начальника районної військової адміністрації №163-ОД (2023) <http://sumy.sm.gov.ua/images/docs/Soczahyst/2023/11/1311/3/163.pdf>

27. Про Районну координаційну раду з питань сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми, розпорядження голови Сумської районної державної адміністрації №50-ОД (2019)

28. Про затвердження Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, наказ Мінсоцполітики №318 (2016) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-16#Text>

29. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги кризового та екстреного втручання, наказ Мінсоцполітики №716 (2016) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0990-16#Text>

30. Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році <https://ombudsman.gov.ua/report-2022/>

31. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації діяльності уповноважених осіб (координаторів) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, відповідальних структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії насильству за ознакою статі, наказ Мінсоцполітики №318 (2016) <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0332739-23#Text>

32. Кочемировська О.О. (2020) Мобільна бригада соціально-психологічної допомоги постраждалим від домашнього насильства: особливості створення і забезпечення роботи. ФОП Клименко, 80 с.

33. Блага А.Б. (2020) Путівник координатора заходів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Практичний посібник. ФОП Клименко, 156с.

34. Блага А.Б. (2020) Путівник уповноважених осіб/відповідальних працівників місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері запобігання та протидії домашньому насильству. Практичний посібник. ФОП Клименко, 104 с.

35. Кочемировська О.О. (2020) Протидія домашньому та гендерно зумовленому насильству й добробут громад. ФОП Клименко, 64 с.

36. Кочемировська О.О. (2020) Притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства: алгоритм створення й забезпечення роботи. ФОП Клименко, 80 с.